

Analyse Riland

Petra de Braal, Hans de Bruin en Lisa Kerckhof

1 september 2015

1. Introductie	3
2. Werkwijze	4
3. Het karakter van Rilland	5
4. Situaties	6
4.1 Contacten en informatievoorziening	7
4.2 Zorg	11
4.3 Woonomgeving	14
4.4 Veiligheid	15
4.5 Zelfredzaamheid	16
4.6 Solidariteit en acceptatie	18
5. Indicatoren	20
6. Handelingsperspectieven	21
7. Vervolgstappen	23
Appendix: Systeemanalyse Rilland	24

1. Introductie

Het doel van het De Zeeuwse Huiskamer project in Rilland (afgekort DZH-Rilland) is organisaties en burgers te faciliteren in een zoektocht naar het beter afstemmen van vraag en aanbod van voorzieningen als zorg en wonen in Rilland. In dit document staat de analyse die de DZH-projectgroep in de periode maart-september 2015 heeft uitgevoerd. Deze analyse bouwt voort op de tussentijds analyse van 15 juli 2015.

De afgelopen periode is vooral gebruikt om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen en mogelijkheden van Rilland. Met diepgaande interviews is inzicht verkregen in hoe organisaties en burgers kijken naar welzijnsvraagstukken. Voortvloeiend uit de interviews is ook inzicht gekregen in oplossingsrichtingen die leiden tot duurzame verbeteringen.

2. Werkwijze

In een DZH-project staat altijd het welzijn van de burger voorop. Organisaties, maar zeker ook burgers, geven ondersteuning aan burgers, ongeacht of de ondersteuning volgt uit een wettelijke taak, commercieel belang of burgerplicht. Een ander kenmerkend aspect van een DZH-project is dat altijd wordt aangehaakt op bestaande ontwikkelingen en mogelijkheden.

De analyse is gebaseerd op Expertise Management Methodology (EMM) en de Soft Systems Methodology (SSM). Zonder nu hier diep op deze twee elkaar aanvullende methodologieën in te gaan is van belang aan te geven dat het uitgangspunt systeemdenken is. Dit betekent dat een systeem, in dit geval de Rillandse gemeenschap, is opgebouwd uit entiteiten, zoals mensen, groeperingen en organisaties. Deze entiteiten staan met elkaar in verbinding en is er sprake van wederzijdse beïnvloeding. In een goed functionerend systeem beïnvloedt men elkaar op een positieve manier. Het geheel is dan meer dan de som der delen: synergie, $1 + 1 = 3$. In een slecht functionerend systeem is er juist sprake dat men elkaar onvoldoende weet te vinden, of misschien wel elkaar loopt tegen te werken. Dit laatste is uiteraard ongewenst.

Met EMM wordt inzicht verkregen in ieders expertise en hoe die expertise in gezamenlijkheid kan worden gebruikt om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Indicatoren zeggen iets over de mate waarin mensen gefaciliteerd worden om bepaalde (afgeleide) doelstellingen te bereiken. Of anders gesteld, indicatoren geven aan de mate waarin mensen in hun kracht worden gezet om met hun expertise bijdragen te leveren aan de gewenste doelstellingen van een gemeenschap. Een voorbeeld hiervan is dat mensen in Rilland zeer zeker bereid zijn andere mensen te helpen, maar dat niet altijd bekend is wie hulp kan gebruiken en ook daadwerkelijk hulp wenst. De indicatoren de mate van verbondenheid en de kwaliteit van informatievoorziening zijn dan bepalend of hulp geboden kan worden.

Veel essentiële indicatoren zijn niet eenvoudig in getallen uit te drukken, noch zijn zij eenvoudig te meten. Bijvoorbeeld, wat is de maat van verbondenheid? Echter, op een indirecte manier kan met afgeleide indicatoren grip worden verkregen op bovengenoemde, essentiële indicatoren. Bijvoorbeeld, het al dan niet verbonden zijn kan worden uitgedrukt in het aantal mensen dat participeert in verschillende netwerken en de mate van overlap tussen netwerken. Dat zegt weliswaar nog niets over de kwaliteit van verbondenheid maar wel dat er al dan niet sprake is van verbondenheid. Met de DZH/EMM aanpak wordt op een kwalitatieve manier door een systeembenadering inzicht gekregen in de werking van het systeem en dat wordt gekoppeld aan afgeleide, goed te meten indicatoren.

3. Het karakter van Rilland

Uit de interviews is het volgende beeld van Rilland ontstaan:

- Grote diversiteit, veel import;
- Respect voor elkaar;
- Goede band met burenen:
 - Op praktisch gebied, op elkaar letten, maar;
 - Geen diepe contacten;
- Een dorp van jong en oud, maar geen midden:
 - De categorie 40-60 jarigen is ondervertegenwoordigd, en daarmee een gebrek aan kinderen die kunnen mantelzorgen indien nodig;
 - Jong en oud hebben gescheiden netwerken;
- Geen grote "place attachment"; indien nodig wordt verhuisd naar de kinderen;
- Geen financieel draagkrachtig dorp;
- Idealisme en solidariteit is hoog

Samenvattend kan worden gesteld dat Rilland een paar unieke kenmerken heeft. Ten eerste is het een gemeenschap met veel diversiteit, daterend van enkele decennia. Het is een tolerante gemeenschap, maar men loopt de deur niet plat, het blijven zoals ze zelf zeggen kennissen. Een ander kenmerk is dat Rilland een relatief arm dorp is, dat scheidt een band waardoor men bereid is elkaar te helpen. Iedereen zit als het ware in hetzelfde schuitje.

Kortom, in steekwoorden, Rilland is tolerant en solidair.

4. Situaties

De resultaten van de interviews worden gerangschikt in (problematische) situaties. De situaties zijn geselecteerd op basis van de problematiek die de geïnterviewden inbrachten. Een situatie wordt gezien als een setting waarin betrokkenen, zoals organisaties en burgers, handelen om al dan niet gemeenschappelijk doelstellingen te behalen. De hoofdoelstelling in Rilland is het welzijn van mensen. Hiervan worden concrete benoembare doelstellingen afgeleid, zoals bijvoorbeeld laagdrempelige toegang tot de zorg of een prettige en veilige woonomgeving. Er wordt gesproken van een problematische situatie (niet hetzelfde als een probleem, immers wat voor de één een probleem, kan voor de ander juist niet als een probleem worden ervaren) als de betrokkenen aanvoelen dat er ruimte voor verbetering is.

Een zestal situaties wordt beschreven: contacten en informatievoorziening, zorg, woonomgeving, veiligheid, zelfredzaamheid, en solidariteit en acceptatie. Deze situaties kwamen uit de interviews als gemeenschappelijke onderstroom naar voren. Een situatie wordt eerst in het algemeen gedefinieerd. Hierna volgen per situatie karakteriserende quotes uit interviews. Deze quotes roepen concrete beelden op waarmee situaties invoelbaar worden gemaakt. De quotes zijn dan ook een onlosmakelijk onderdeel van de situatiebeschrijving. Bij een aantal quotes staat een nadere duiding.

De situaties staan niet los van elkaar. In de appendix – Systeemanalyse Rilland – worden de situaties met elkaar in verband gebracht. De intentie van deze analyse is dat hiermee de impact van toekomstige ontwikkelingen kan worden geanalyseerd.

Contacten en informatievoorziening

“Wij doen koersballen elke dinsdag en er is jammer genoeg niet zoveel deelname, we krijgen er niemand bij. En dan doen we bingo. Vroeger deden we dat zelf, maar nu hebben we dat overgedragen. We helpen wel met stoelen zetten, kopjes zetten.”

Zorg

“Ik had vroeger 5 uur per week, maar nu is dat maar 2 meer. Ik had hulp van Alevo en dat was geen hulp/mevrouw meer, maar we werden vriendinnen. Dat heb je na jaren, ik hoefde niets te zeggen en alles ging vanzelf. Maar ze heeft haar ontslag gekregen door die besparingen.”

Zelfredzaamheid

“Ja wanneer de burens buiten aan het werk zijn, spring ik ook snel in mijn tuintje. Want als ik het onkruid aan het trekken ben en er gebeurt iets dan wordt ik snel geholpen en kan het niet dat ik er uren lang blijf liggen.”

Woonomgeving

“Ik zou dan toch misschien naar Bergen op Zoom gaan, want daar woont mijn dochter. Een beetje dicht bij je kleinkinderen wonen, want anders krijg je niet zoveel bezoek want ze hebben niet allemaal auto's.”

Veiligheid

“Grofweg gezegd, ze houden elkaar in de gaten hier. Als ik wegga, gewoon ergens heen, dan zeg ik tegen de burens “ik ben weg en ben ongeveer dan of dan terug”, dan houden ze een extra oogje op. En met de anderen is er ook leuk contact. Waar hebben de oudjes behoefte aan? Aan veiligheid.”

4.1 Contacten en informatievoorziening

Sociale contacten:

- Mensen gaan op pad en maken contact met “kennissen” (een goede woonomgeving kan dit stimuleren);
- ANBO activiteiten worden gewaardeerd, maar in de zomervakantie gesloten;
- De communicatie is in de afgelopen tijd flink toegenomen, met name rond activiteiten die in het dorp worden georganiseerd.

Informatievoorziening:

- Op papier, matig gelezen;
- Buren nemen elkaar mee, anders is het gevaar dat een buur een activiteit vergeet;
- De digitale gemeente (call center) wordt gezien als een verschaling, alle vragen worden in één keer afgehandeld door call center medewerker, tenminste als de medewerker dat kan, anders alsnog doorschakelen en moet het verhaal opnieuw worden verteld;

Relatie met wooncoöperatie:

- Eénrichtingsverkeer plannen maken en communicatie;
- Huurders begrijpen de communicatie-uitingen niet goed;
- Hierbij dient aangetekend te worden dat niet alleen de woningcorporatie hier debet aan is. In het algemeen kan worden gesteld dat de communicatie-uitingen van organisaties voor veel mensen moeilijk te begrijpen zijn.

Interview 1:

“Als mensen het moeilijk hebben, op wat van manier dan ook, dan komen ze daar niet voor uit.”

“Het is gewoon een gigantische besparingsoperatie... De gemeente Reimerswaal organiseert wel regelmatig van die voorlichtingsavonden voor ons.”

“Heel veel mensen weten de weg naar de gemeente niet, want dan blijkt er toch wel veel te kunnen qua financiële hulp.”

“De mensen die wij vanuit de Kerk kennen zijn niet echt eenzaam denk ik, het zijn net degene die wij ook niet goed kennen... En dan weet ik nog niet of ze eenzaam zijn.”

Interview 2:

“De eerste generatie heeft niet veel contact met Nederlanders. Die blijven 3, 4 maanden hier en dan 6 maanden in Turkije. Ze zijn al allemaal gepensioneerd en hebben hier een huis... Het taalprobleem is ook heel groot bij de eerste generatie.”

“Die (1ste generatie) hebben hier familieleden, kinderen, kleinkinderen. Eenzaamheid is er niet, zeker niet bij de Turken. Je bent nooit alleen thuis.”

Interview 4:

“Ik vind dat we alleen maar stappen terug moeten doen... Als er een achterkleinkind geboren wordt dan moeten we weer een stap terug, want die dochter gaat naar haar kleindochter. En dan komt ze minder naar mij.”

{Duiding: eenzaamheid door afnemende contacten}

“Dat is niet enkel met de kleinkinderen zo, maar dat is met alles. Vroeger was Rilland lekker gezellig. Het is ook Rilland niet meer, ik ben hier geboren en het mis minder gezellig geworden. Voor mij is de eenzaamheid het ergste, het alleen zijn. Die vier uurtjes Kruiningen [dagopvang] zijn niet genoeg. Als je nog goed te been bent, heb je eigenlijk geen eenzaamheid. Dat hangt van je karakter af. Sommigen zijn toch nooit tevreden en die blijven maar zeuren.”

{Duiding: verschil in perceptie tussen zender en ontvanger}

“De communicatie van de woningbouw gebeurt tot momenteel eigenlijk te weinig. En dat is hartstikke nodig. Gewoon zo’n infomoment, want zo’n papiertje lezen we nooit. Gewoon persoonlijke communicatie is het beste.”

Interview 5:

{Duiding: niet iedereen met weinig contacten voelt zich eenzaam of heeft daar problemen mee. Oordeel niet te vroeg}

“In mijn ogen lijken sommigen wel eenzaam. Wanneer je ze bijvoorbeeld voor het raam ziet zitten naar buiten kijken. Dan denk je “Tjonge wat heb je een eenzaam leven”. Maar die mensen willen vaak niet anders. Mijn vrouw kent iemand die zelf nergens meer heen gaat, het is wel fijn als er bezoek is, maar daar heeft zij eigenlijk geen nood of behoefte aan. Ze voelt zich waarschijnlijk niet eenzaam, maar als je haar dan naar buiten ziet kijken denk je: “Tjonge dat mens heeft ook niets.”

{Duiding: sommigen mensen worden nooit bereikt. Is dit een probleem? Immers, sommigen zijn tevreden met hun, al dan niet eenzame, bestaan. En zo ja, hoe groot is het probleem?}

“Het zijn soms wel dezelfde mensen die elkaar zien, want als je dan aan iemand vraagt “Moet je niet naar de Paasbrunch?” Dan gaan ze niet, ze hebben dat nog nooit gedaan. Mijn burens waren vroeger bijvoorbeeld ook nooit geweest (die zijn 70jaar) en die zijn onlangs voor de eerste keer naar de Paasbrunch geweest omdat ze hoorde dat die doorging en ze vonden het geweldig. Als er nu opnieuw iets georganiseerd wordt dan zijn ze van plan om opnieuw te gaan.”

“Op Yerseke is er zopas een restaurant van harte geopend... Dan gaan ze daar met z’n vieren in de auto naartoe en het was heel goed meegevallen. Nou gaan ze dat iedere laatste vrijdag van de maand doen want het was heel gezellig. Mijn burens bijvoorbeeld, die hadden het (paasbrunch) nog nooit gedaan en die zijn er ook eens naartoe geweest en ze vonden het geweldig. Er is koersbal voor de senioren ... en een biljartclub, ik geloof best een vrij grote ... en dan ontmoet je toch de senioren van je dorp. Ik vind wel dat er voldoende georganiseerd wordt voor de senioren, de bus is weg natuurlijk, maar heel veel mensen hebben zo’n kaart om te reizen. Mijn moeder heeft dat ook, die belt op en dan komt die ‘zorgtaxi’ en dan hebben ze zoveel kilometer op een jaar.”

Interview 6:

{Duiding: door omstandigheden onvrijwillig in isolement geraakt. Probleem bij één kan leiden tot probleem bij een ander, terwijl de focus op het eerste probleem blijft liggen en niet voldoende aandacht is voor het probleem van een ander.}

“Ik heb lang niet weggekund wegens mijn man, mijn partner. Dus dan was ik de laatste tijd aan

huis gebonden. Dan ging ik even naar de Spar om boodschappen te doen, maar dat was het. Hij was niet graag alleen en dan zorgde ik dag en nacht voor hem. Nu ga ik meer weg, gisteren ben ik naar Krabbendijke geweest. Er was een etentje en iedereen mocht er komen. Ik heb nog een dochter en die woont op Krabbendijke. En die komt dan wel eens. 's Avonds ben ik wel eenzaam, maar dan denk ik "er zijn zoveel mensen alleen". Op den duur raak je dat wel een beetje gewend. En hier [ook in Oostkilhoek] woont nog een vrouw en daar kom ik wel eens."

Interview 7:

{Duiding: de perceptie van de ontvanger over de éénrichting-communicatie van de woningbouwvereniging R&B}

"Er [woningbouwvereniging R&B] wordt gewoon gezegd van "zo gaan wij het doen" en dat bevalt mij en vele anderen niet... De communicatie is nul komma nul. Bij alles hoor. Het gaat om de manier van "jullie zijn toch oude mensen, dat hoeft niet zo goed uitgelegd worden, dat regelen wij wel"... zo komt het bij ons over. Dan krijg je hier een brief van "dit en dat gaan we doen" en of de mensen dat dan begrijpen of niet... Als je niet dement bent, dan gaat je lichaam en je hersenen ook wel achteruit. Maar het is niet dat iedereen dement is en dat je gewoon er mee kan doen wat je wil."

Interview 8:

"Ik had hulp van Alevo en dat was geen hulp/mevrouw meer, maar we werden vriendinnen. Dat heb je na jaren, ik hoefde niets te zeggen en alles ging vanzelf. Maar ze heeft haar ontslag gekregen door die besparingen."

Interview 9:

"Er zit een schildersclub, er is een biljartclub, er is een kaartclub... zoveel mogelijk allemaal in het dorpshuis. Van de kerken, de samen op weg kerk, de hervormde kerk, die hebben van die handwerk groepen. Er is ook een algemene ouderenbond.. Regionaal hebben we dan enkele visverenigingen... Ik heb altijd mijn handen vol. Voor de oudjes zijn er dus behoorlijk wat mogelijkheden."

"Ze zoeken natuurlijk ook geborgenheid, want ze mogen dan wel thuisblijven, in die instellingen daar hebben ze allemaal hun eigen slaappleaats. En dat vindt de familie vaak heel fijn, maar het oudje die vindt dat meestal niet zo fijn. Geriatrie oudjes hé of demente mensen, die zitten graag in een huiskamer. Als ze maar gezichten om zich heen zien. En die gezichten hoeven eigenlijk niets te zeggen. Als ze maar mensen om zich heen hebben en niet alleen in hun kamer."

Interview 10:

"De kinderen komen vaak eens hierheen of wij gaan daar als dat kan. Ik rijd nog in auto dus dat is geen probleem. Partner: "ik heb ziekentaxi en regiotaxi dus ik kan op die manier ook overal heen."

{Duiding: een spin in het web is goud waard voor het luisterend oor, verbindingen leggen waar nodig, en indien nodig zelf helpen. Dit is de smeerolie van de samenleving.}

"Als je hulp nodig hebt, Marianne weet je wel, die zei altijd, als je hulp nodig hebt dan moet je maar roepen! En die was toen 30 dus die kon wel helpen. En zij is nu beheerster van het dorpshuis."

"Ik voel mijn eigen niet eenzaam en jij ook niet hé, wij zijn natuurlijk met z'n twee dus dat scheelt wel."

Interview 12:

“Ik breek de dag wel een beetje. Ik ga op visite bij kennissen en de kinders en ik heb nog duiven. Maar het is niet zo druk meer, want er zijn steeds minder duivenliefhebbers. Het is een uitstervend beroep. Vroeger was het hier op Rilland, maar het is er niet meer omdat er te weinig leden zijn en nu moeten we naar Krabbendijke en proberen we dat samen nog te doen.”

“Als je geen kinders op school gehad hebt, dan leer je de gemeenschap niet echt kennen. Ik doe eigenlijk geen moeite om contact te zoeken met de mensen, dat zit zo niet in mij. Ik lees wel veel boeken. Elke week lees ik een boek, dus. En televisie ben ik ook mee, ik kijk naar het nieuws en altijd naar Thuis. En vroeger de Kampioenen, maar dat nu niet meer. En soms andere programma's of eens een film, maar meestal ga ik wel een boek lezen.”

Interview 13:

“Met twee stellen doen we één keer in de maand koffie drinken bij elkaar... Nou dat is hartstikke leuk. Dat bedoel ik, je kan zelf ook iets organiseren met andere mensen en zo.” Je krijgt wel foldertjes en zo, dat zie ik wel. Van Rilland doet het.”

Interview 14:

“Wij doen koersballen elke dinsdag en er is jammer genoeg niet zoveel deelname, we krijgen er niemand bij. En dan doen we bingo. Vroeger deden we dat zelf, maar nu hebben we dat overgedragen. We helpen wel met stoelen zetten, kopjes zetten.”

“En dan heb ik ook wel eens met die mevrouw van 88 waar ik mee omga. Dan vergeet ze het of weet ze het niet meer en dan bel ik eens “het is bingo hoor”... dan laat ik het gewoon even weten “het is bingo” en dan weet ze het weer, even herinneren. Ik ben zelf wel, ik probeer de mensen te stimuleren, maar je kan nooit iedereen...”

4.2 Zorg

De zorg en zeker ook de stormachtige veranderingen in de zorg is een terugkerend thema in Rilland.

Zorg:

- De wens voor toegankelijke zorg (huidige huisarts functioneert problematisch);
- Vragen om hulp is een drempel, niet andere mensen willen belasten;
- Betaalbaarheid van de zorg in relatie met hulp als verbindend element (sleutelfiguur):
 - Vaste hulpen verdwijnen en daarmee ook sociale contacten;
 - Financieel draagkrachtige mensen regelen hun zorg en sociale contact zelf;
 - Voorbeeld: pedicure (ZZP-er) treed op als verbindend sleutelfiguur, maar deze voorziening wordt niet meer vergoed en is overgeheveld naar de duurdere podoloog in Kruiningen, waarmee deze hulp als verbindend element verloren is gegaan;
- Relatief veel ouderen hebben hun familie elders wonen. In tegenstelling tot sommige andere dorpen heeft de middengeneratie niet altijd een familieband met de ouderen. Toch zorgen de verschillende sleutelfiguren ervoor dat deze verbinding er wel praktisch komt. Vaak juist door hun eigen sociale netwerk (naast het professionele) in te zetten.

Dagbesteding:

- Maximaal vijf personen in Kruiningen;
- Geen behoefte?
 - Drempel lijkt hoog te zijn door mobiliteit-uitdaging (met busje naar dagopvang is een drempel);
 - Onbekendheid met mogelijkheden.

Interview 1:

“De overheid heeft de taak van de kerk overgenomen, maar nu zie je weer een tendens dat de overheid iets heeft van iedereen moet voor zijn eigen zorgen en dan komt de kerk weer in beeld. Maar deze heeft daar totaal geen ervaring mee en hulp bieden aan ouderen is ook een professionele bezigheid geworden waar we geen ervaring mee hebben.”

“Ze [buurvrouw van 86] heeft wel hulp van Alevo, maar dat wordt nu dus ook minder en daar zit ze wel mee in. Iedereen krijgt gewoon 2 uur hulp, ik heb bijvoorbeeld oude tantes die nu 2 uur krijgen, terwijl ze anders 5,5 hadden!”

Interview 4:

“Als je hier alleen bent, dan ben je eenzaam. Maar als je zoals in de Vliedberg dagbesteding hebt niet. Maar dat was te duur en dan zit je dan in Kruiningen en dat is ook niet goedkoop. 's Morgens wordt je met het busje gebracht, 's avonds moet je het zelf betalen. En het is zo niet leuk. We zijn met z'n 5'en 's morgens in het busje en gaan voor 4 uur daarnaartoe. We willen gewoon zekerheid. We weten niet wat er gaat gebeuren. Het is in Kruiningen van een hele dag naar een halve dag gegaan en dat is de onzekerheid.”

“Je had het over een huisarts, is dat dokter Mulder? Nou daar heb ik geen hoog petje van op. Er zitten ook dikwijls anderen, maar dat weet je niet van tevoren. Dat mens is zo koud als een kikker en heeft geen tijd voor je. Op dinsdag en donderdag zit een jongere (arts) en die is prettig.”

Interview 8:

{Duiding: de verschaling in de zorg wordt door iedereen gezien als een probleem. De vraag is of dit daadwerkelijk het geval is. Het is niet alleen de zorg die wegvalt, maar ook en in sommigen gevallen vooral het wegvallen van sociale contacten.}

“Ik had vroeger 5 uur per week, maar nu is dat maar 2 meer. Ik had hulp van Alevo en dat was geen hulp/mevrouw meer, maar we werden vriendinnen. Dat heb je na jaren, ik hoefde niets te zeggen en alles ging vanzelf. Maar ze heeft haar ontslag gekregen door die besparingen.”

Interview 9:

“We hebben hier heel veel wisselingen van huisartsen gehad, waarvan in mijn periode enkele goeie die contactueel, uitleggen en vaktechnisch goed waren. En we hebben er enkele gehad die vaktechnisch goed waren maar contactueel niet. De huidige is op de dag van overlijden (van zijn vrouw) geweest, maar die heb ik daarna nooit meer gezien. En dat noem ik erg! Ik ben zelf redelijk gezond, dus ik heb geen bezoek aan haar. Bij tijd en wijl is er een jonge vrouw als vervangster en die heeft social media training gehad. “ouwehoeren tot en met” dat is een schat van een meid!” Wij weten dus haar vaste dagen en anders gaan we niet!”

Interview 10:

{Duiding: veranderende regels en vergoedingen hebben vaak ongewenste bijwerkingen. In dit geval viel de pedicure weg. De pedicure heeft nu zelf geen werk meer, maar ze bleek wel een spin in het web te zijn. Kortom, bezuinigingen kunnen meer kapot maken dan je lief is.}

“Dat is ook wel vervelend, dat is zo geregeld bij het ziekenfonds dat je geen vergoeding meer krijgt voor de pedicure van suikerziekte. Nu moet je perse aangesloten zijn bij een podoloog. Een gewone pedicure wordt niet meer terugbetaald. En een podoloog komt niet aan huis, dus dat is wel moeilijk. Nu zou het gaan bijvoorbeeld, maar morgen misschien niet.”

Interview 11:

“We zullen maar niet teveel piekeren want je hebt het toch niet allemaal in de hand. Je bent afhankelijk en wat de regering aangaat: het zijn zakkenvullers... De gewone mensen gaan er weer op achteruit... Je kan er niets aan doen, je staat gewoon voor een muur en kan er niet tegen gaan vechten.”

Interview 12:

“In Nederland hebben we natuurlijk op te grote voet geleefd, we hebben een gasbel gehad en alles kon... Nederland gaat er niet op vooruit hoor, hier waren de sociale voorzieningen wel iets beter dan in het buitenland. Het heeft jaren niet opgekunnen en dat is gebeurd.”

Interview 13:

“Dat is met die huisartsposten zeg maar, we moeten eerst naar Goes en dan moet je naar je eigen specialist in Bergen op Zoom. We hebben wel een huisarts hier, maar die is er amper en er zitten elke keer vervangers dus je hebt totaal geen band met die huisarts en dat vind ik heel jammer. Dat vind ik een slechte zaak.”

“Als we dadelijk verzorgd moeten worden, dan moeten we zelf alles betalen. Maar iemand die nooit niks gespaard heeft en maar toegedaan heeft. Die krijgt dezelfde verzorging en hoeft niks te betalen. Zo wordt

je nou afgestraft... Die komen bij de gemeente, sociale diensten en die worden met alles geholpen.”

Interview 14:

{Duiding: het gebrek aan empathische vermogens van de huisarts is een terugkerend thema. Er wordt om haar heen gewerkt, terwijl de huisarts bij uitstek naast haar zorgtaken als verbindend element moet fungeren. Hier dreigt een essentiële zorgmogelijkheid weg te vallen. In een breder perspectief geplaatst, het zorgdragen voor het welzijn van mensen is mensenwerk. Wat voor corrigerende maatregelen zijn voorhanden als dit mensenwerk te kort schiet? Wie signaleert en wie handelt?}

“We komen in Rilland soms in contact met de huisarts en dat is niet altijd even leuk. Dat mag je gerust weten... Het is geen makkelijke tante.”

4.3 Woonomgeving

Terugkerende aspecten over de woonomgeving:

- De wens is om zo lang mogelijk thuis te wonen, maar indien nodig naar Vliedberg of helemaal verhuizen richting kinderen (geen hoge “place attachment”, naasten hebben hogere prioriteit);
- De woonomgeving van Rilland wordt als prettig ervaren. Veel mensen gaan naar buiten en ontmoeten daar informeel andere mensen. Een prettige woonomgeving heeft een grote impact op het welzijn van mensen. In de relatie woning en woonomgeving valt nog winst te behalen;
- Mensen zijn in het algemeen tevreden met de woningen, maar er bestaat wel de wens om zelf te bepalen wat waardevol is aan een woning i.p.v. dat de woningcoöperatie die alleen bedenkt;
- Opmerking DZH-Rilland. In een vervolgproject rond de woonomgeving van dementerenden zal de relatie woning, woonomgeving en welzijn van mensen nader onder de loep worden genomen.

Interview 2:

“Als er in de toekomst problemen zijn, dan ga ik weg ... De meeste turken die hier zitten hebben in Turkije ook nog een huisje.”

“De mensen van de eerste en tweede generatie hebben daar geen moeite mee, want ze hebben er nog altijd familie en kennen er mensen.”

Interview 4:

“Ik woonde in de Vliedbergstraat en dat was ook best een fijn huis... Maar nu heb ik geen tuin meer en is er geen boven meer. Ik was blij toen ik dit huis kreeg [in Oostkilhoek]. Als je gewoon normaal leeft heel je leven lang en je lekker gezond bent, dan kan je je niet op ouder worden voorbereiden. Als je gezond bent, dan doe je dat niet.”

Interview 8:

{Duiding: veel mensen gaan op pad. De woonomgeving is hiervoor ook goed op toegerust. Dit leidt tot veel informele contacten.}

“Dan neem ik gewoon mijn rollator mee en ga ik de baan op. Je ontmoet altijd wel iemand die je kent en dan zwaai je even, ‘hoi’ en sla je een praatje. Ik heb 9 kinderen op het dorp gehad, dus dan ken je op die manier ook wel gauw veel mensen.”

Interview 10:

{Duiding: onderschat niet wat de woonomgeving doet op het welzijn van mensen}

“Het is hier gewoon gezellig, ik ben hier gewoon op vakantie. Als ik naar buiten kijk zie ik de bomen, de bossen en iets verder de boerderij. Wat wil je nog meer?”

Interview 11:

“Ik zou dan toch misschien naar Bergen op Zoom gaan, want daar woont mijn dochter. Een beetje dicht bij je kleinkinderen wonen, want anders krijg je niet zoveel bezoek want ze hebben niet allemaal auto’s.”

Interview 13:

“Je moet het zelf doen, zelf wat contact zoeken en dan lukt dat wel. Alleen de busverbindingen vind ik hier heel slecht. Er is wel een buurtbus, maar dat trekt allemaal Zeeland in, dat gaat nooit naar Bergen op Zoom.”

4.4 Veiligheid

Veiligheid, of beter gezegd, gevoel van veiligheid zijn zaken waar ouderen zich zorgen over maken. In het algemeen kan worden gesteld dat mensen elkaar in de gaten houden. Dit is onderdeel van de cultuur in Rilland.

Interview 4:

“Alles om me heen verhuisde, die huizen werden verkocht en dan kwamen er jongelui en dat zat me niet lekker. En dan ben ik hier [Oostkilhoek] komen wonen. Die jonge mensen gingen hele dagen werken en er was niemand in mijn omgeving. En dan wordt je ongerust, tenminste ik toch. Ik voel mezelf best lekker tussen ouderen... als ik mezelf maar veilig voel.”

Interview 9:

“Grofweg gezegd, ze houden elkaar in de gaten hier. Als ik wegga, gewoon ergens heen, dan zeg ik tegen de burens “ik ben weg en ben ongeveer dan of dan terug”, dan houden ze een extra oogje op. En met de anderen is er ook leuk contact. Waar hebben de oudjes behoefte aan? Aan veiligheid.”

Interview 11:

“Ik kreeg van de week al 5 telefoontjes van mensen met vreemde stemmen die wilden binnenkomen hier. Ze vroegen heb je een computer? En dan zeggen ze er is iets met uw computer en dan willen ze komen. Dat is in het Engels of in een andere taal, maar daar gaan we niet op in. Wan tik sta ik de telefoonboek en dan zien ze dat ik een buitenlandse naam heb en dan krijg je af en toe telefoontjes en je moet uitkijken. Ik heb eens iets naars meegemaakt, ik kwam terug van boodschappen en werd achtervolgd. Toen wilde die vrouw een euro wisselen voor twee van 50 voor de telefoon. Maar er is heur geen telefoonsel en toen droop ze af en stapte ze in een zwarte auto met haar man of vriend. Maar die hebben me achtervolgd uit de supermarkt. En als je je portemonnee laat zien dan grijpen ze die en zijn ze weg. Nou stop ik nooit meer als ze iets van geld of de weg vragen ofzo. Je moet uitkijken.”

4.5 Zelfredzaamheid

Zelfredzaamheidsbesef is aanwezig, maar men ziet ook dat niet iedereen zelfredzaam kan zijn en waar blijft dan de juiste hulp voor net dat zetje in de rug. Niet iedereen kan even makkelijk terugvallen op familie als gevolg van slechte banden met familie of zonen en dochters die op afstand wonen. Terugvallen op de formele zorg wordt lastiger als gevolg van versobering van de zorg. Extra zorg kan weliswaar worden ingekocht, maar dat is in een relatief arm dorp voor veel mensen geen realistische optie.

Interview 1:

“Ze zeggen van de gemeente, de mensen moeten zelfstandig wonen, ze moeten zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Maar er is geen hulp!”

Interview 5:

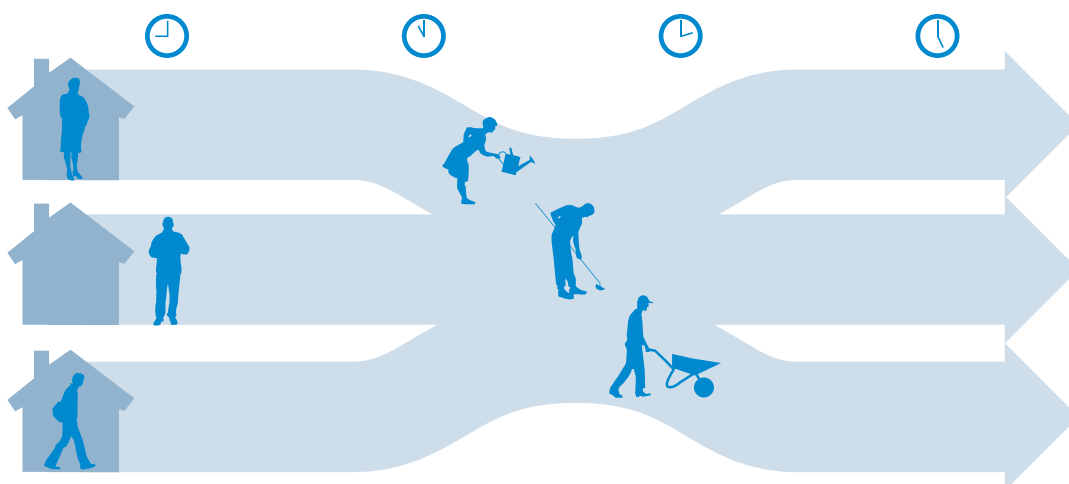
“Ik heb tamelijk artrose en ik ben huisschilder van vak en wordt 60. Daar heb ik wel zorgen over, maar ik heb niets anders geleerd en zal het dus moeten volhouden. Die artrose zit in je polsen en je ellebogen en als je dan teveel tuiniert, dan voel je dat de dag erna weer. We hebben een schoonzoon en die is hovenier. Kijk het zijn je eigen kinderen, maar dan ga je toch niet vragen om te helpen zolang je het zelf nog kan. Dat is met iedereen hé, je probeert zo lang mogelijk zelf. En dat hoor je van iedereen”

Interview 7:

“Stofzuigen werd toch lastig, als ik om 12u30 klaar was dan moest ik toch wel op een stoel gaan zitten en even op adem komen. Ouderdom komt met gebreken. En dat is ook gewoon zo. Ik doe mini-stek, ik doe woordzoekers daar doorstrepen, ik doe legpuzzels en ook lezen. Hier in de serre staan boeken en dan ga ik een boek halen. Wij hebben nog een auto, maar voor mensen die geen auto hebben is het best moeilijk.”

Interview 8:

{Duiding: creatieve oplossing om toch zaken op het randje te doen, met de wetenschap dat een vangnet aanwezig is mocht er iets misgaan}

“Ja wanneer de buren buiten aan het werk zijn, spring ik ook snel in mijn tuintje. Want als ik het onkruid aan het trekken ben en er gebeurt iets dan wordt ik snel geholpen en kan het niet dat ik er uren lang blijf liggen.”

Interview 9:

“Ik denk dat thuis wel de voorkeur heeft, want ze willen eigenlijk niet de nederlaag leiden dat ze afhankelijk zijn van anderen. Dat willen ze eigenlijk niet, maar de overgrootmoeder van mijn vrouw, en die was op dat moment 94-95 en toen ze naar een verzorgingstehuis moest wilde ze eerst niet. Maar toen ze er even was, zei ze “had ik het maar eerder gedaan” en ze is 110 geworden.”

Interview 10:

“Wat hulp betreft moet en we in de buurt van niemand iets verwachten. De buurman zit zelf aan de zuurstof en buurvrouw heeft zelf hulp. De bovenbuurvrouw heeft apneu. Je bent gewoon aangewezen op de thuiszorg.”

“Soms moet je vlug naar de WC en zo’n traplift dat is niet vlug. Dus nu hebben we gelijkvloers en hier achter is dat stukje van ons, dus dan kunnen we gewoon buiten zitten. En we zitten hier heerlijk. Zolang het thuis gaat wil ik gewoon dat hij zo lang mogelijk hier blijft.”

Interview 11:

“Ik ben nog hartstikke mobiel en een tamelijk goede gezondheid... Ik heb ouderdomssuiker en cholesterol en had hoge bloeddruk... Maar die is nu weer normaal. Je moet het in de hand houden, voldoende slapen en af en toe een boek lezen.”

“Het huishouden gaat goed, ik kan altijd mijn dochter vragen of ze komt poetsen of ramen zemen, maar dat kan ik allemaal nog zelf. Ik heb een beetje een wilde tuin en de zoon van de burens gaat binnenkort mijn boom inkorten want die is veel te hoog.”

“Ik hoop zo lang mogelijk hier te wonen en als mijn kleinzoon dan alleen gaat wonen hoop ik hem af en toe eens te kunnen uitnodigen en dan met mijn dochter. En we kunnen eens naar hem toe en ik hoop maar dat hij goed terecht komt, want het is toch een jongen met een verstandelijke beperking.”

Interview 12:

Ik kook nog voor mezelf en m’n dochter komt om de 14 dagen wel eens één en ander doen, maar verder doe ik alles zelf. Ik heb geen hulp hoor. Maar weet je wat het is, waar je niet komt, daar maak je het niet vuil hé.”

“De toekomst heeft voor mij. Ja, ik ben 85 dus als ik nog wat gezond mag blijven dan probeer ik me gewoon zo voort te houden en de rest wacht ik maar gewoon af. Pluk de dag zeggen ze wel eens en je kunt er maar weinig aan veranderen.”

Interview 13:

“Zo lang mogelijk hier in m’n huis blijven wonen, dat is wel m’n wens ja.”

“We hopen het lang vol te kunnen houden. Mijn moeder heeft ook altijd alles nog zelf gedaan, dus wat dat betreft hoop ik dat ook te kunnen.”

4.6 Solidariteit en acceptatie

De Rillandse cultuur kan worden gekarakteriseerd als dat respect voor elkaar zeker aanwezig is, ongeacht religie en etnische afkomst, maar echte vriendschappen worden het niet, het blijven kennissen. Het gevolg hiervan is dat lang niet altijd duidelijk is wat er speelt bij een buurman, de contacten blijven oppervlakkig.

Religie en de bijbehorende kerkgemeenschappen spelen een belangrijke rol in Rilland. Aspecten van de kerkgemeenschap:

- Katholieke gemeenschap:
 - Kerk na brand gesloten, wordt ervaren als een verlies in de gemeenschap;
- Protestantse gemeenschap (Levensbron):
 - Wilt mensen helpen, maar weet niet hoe;
 - Drempel om hulp te zoeken in kerk is hoog;
- Gereformeerden gemeenschap (<= 200):
 - Op zichzelf gericht, eigen school;
 - Houdt rekening met diversiteit (niet recht in de leer kunnen zijn).

Interview 1:

“Het is voor ons heel erg moeilijk om te weten te komen wie het moeilijk heeft, wie hulp nodig heeft.”

Interview 5:

“Wij wonen hier betrekkelijk naar ons zin. Het gaat erom, kijk je moet elkaar respecteren in de religies, maar ook in de leefwijzen.”

Interview 8:

“Er zijn een bepaald aantal mensen die tegen me opkijken want ik hoorde bij de middenstand. Ze zeggen niet zo gauw ‘voornaam’ tegen mij wat veel makkelijker is. Het is allemaal mevrouw ‘familienaam’. En dus ga ik niet graag naar activiteiten op het dorp ofzo. Nou is het eigenaardig in Zeeland. Ik ben geen Zeeuw. En ik heb het nooit willen voelen, maar toch merk je het wel. Als je in gezelschap bent van mensen van mijn leeftijd, dan merk je dat je tussen Zeeuwen zit en zelf geen bent.”

Interview 9:

“Onderling hebben ze wel contacten, maar ik geloof niet dat de Zeeuw nou zo vlot naar een ander gaat om te zeggen van, “jongens dit of dat” (om hulp te vragen). Ze houden het zoveel mogelijk in eigen beheer, omdat ze van dat misschien een beetje hooghartig zijn. Van ik moet niet teveel anderen toelaten.”

Interview 10:

“De buurt, de contacten en zo: perfect.”

Interview 11:

“Verder doe ik vrijwilligerswerk, ik ga mensen opzoeken in Krabbendijke, die zijn 99 en 88. Daar ga ik op de fiets naartoe en ben altijd blij dat er niet al teveel wind staat want dan krijg ik wat last van mijn knie. Er zijn 4 hoge bulten op de weg en daar moet je dan tegenop. Ik heb geen elektrische fiets want daar hou ik niet van, een fiets is om te fietsen.”

“Ik heb een zoon en een dochter. Die zoon woont in Noordwijk en de dochter in bergen-op-zoom. De kleinzoon daar zorg ik nu voor totdat die naar begeleid wonen gaat. Dat komt in orde binnenkort.”

“Verder doe ik nog collecteren voor Amnesty en voor maag-lever-darm stichting... En verder gaan we gewoon door.”

Interview 13:

“Ik heb wel twee goeie buurvrouwen, die heb ik inderdaad wel. Mijn buurvrouw is ook altijd druk bezig.”

“Ik zorg bij de burens allemaal voor de vogeltjes en de plantjes als ze bijvoorbeeld op vakantie gaan. Maar ja dat is ook een kleine moeite en als ik ze daar een plezier mee kan doen. Wij vragen hen nooit om hulp, want ja mijn dochter woont hier op het dorp. Af en toe laat ik ze wel iets doen, bijvoorbeeld de vissen voeren ofzo.”

“Wij hebben hartstikke goede burens, maar hierachter is de kerk van de gereformeerden. Dat speelt hier heel erg in die streek. Wij hebben heel goede burens, maar zondag dan heb je er niet veel aan. En die hebben hier in de gemeenteraad de meerderheid, dus die bepalen hoe het leven in z'n werk gaat hier. 's Zondags mag het zwembad niet open.”

5. Indicatoren

De indicatoren die een rol spelen in het systeem Rilland (in het kort systeemindicatoren genoemd) zijn gebaseerd op onderzoek over veerkrachtige samenlevingen dat is uitgevoerd door de HZ University of Applied Sciences. Deze indicatoren zijn aangevuld n.a.v. de bevindingen in Rilland. De systeemindicatoren worden in verband gebracht met afgeleide indicatoren en activiteiten die deze indicatoren beïnvloeden.

In de onderstaande tabel zijn de verbanden tussen systeemindicatoren, afgeleide indicatoren en activiteiten in kaart gebracht. Merk op dat afgeleide indicatoren de vorm hebben van het aantal ... of het percentage ... Hiermee zijn deze indicatoren in getallen uit te drukken.

Systeemindicatoren	Afgeleide indicatoren	Activiteiten
Verbondenheid		
• Naasten		
• Buren		
• Gemeenschap	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal gemeenschap versterkende activiteiten • Aantal deelnemers per activiteit • Aantal vrijwilligers 	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet ambassadeurs • Activiteiten, zoals bingo, biljart, etc. • Inloopavond • Rillandse dag
Toegankelijkheid		
• Zorg		
• Voorzieningen		
• Woonomgeving		
Informatievoorziening		• Activiteitenkalender
• Tijdigheid		
• Bereikbaarheid	• Percentage dekking	
• Begrijpelijkheid		
• Doelmatigheid		
Zorg		
• Toegankelijkheid	• Aantal deelnemers dat participeert in aangeboden zorgvoorzieningen (bijv. dagbesteding)	
• Vraaggericht		• Inzet sociaal team
• Op maat		• Inzet sociaal team
• In samenhang	• Aantal samenwerkende organisaties	• Inzet sociaal team
• Preventief		
Veiligheid		
Zelfredzaamheid		
Solidariteit		

De tabel is nog niet compleet. De intentie is om in een vervolgtraject de tabel aan te vullen. Indien gegevens bekend zijn kan ook nog het verloop van de afgeleide indicatoren over de jaren worden aangegeven. Hiermee kan worden aangetoond dat er al dan niet progressie wordt gemaakt.

6. Handelingsperspectieven

Aan de hand van de situatiebeschrijvingen en een systeembeschrijving is een beeld gekregen van Rilland. Veel zaken gaan goed, maar er is ook zeker nog ruimte voor verbetering. Maar ook ruimte voor versterking, want door de verschaling van de zorg zullen nieuwe wegen moeten worden bewandeld. Alles bij het oude laten is geen optie.

Aanhaken bij bestaande ontwikkelingen en specifieke kenmerken van Rilland is het devies. Kapitaliseer op de specifieke kenmerken van Rilland:

- Solidariteit – arm dorp, in hetzelfde schuitje zitten, veel bereidheid om elkaar vrijwillig te helpen;
- Acceptatie van diversiteit – lange traditie.

Het uitgangspunt is het welzijn van mensen. Sommige mensen dienen geholpen te worden als hun fysieke, mentale en/of cognitieve conditie niet optimaal is, uitgaande dat mensen dit ook zelf willen. Het eerste obstakel hierbij is dat lang niet altijd duidelijk wie met wat ondersteund dient te worden. Een vervolguidaging is dat als al is vastgesteld dat iemand hulp behoeft daar ook nog adequate invulling aan moet worden gegeven: wie gaat wat doen en zijn daar ook voldoende middelen voor?

Deze problemen kunnen niet alleen door professionele hulpverleners worden opgelost: te beperkte middelen waardoor onvoldoende inzicht wordt verkregen in de problematiek van mensen en in sommige gevallen een te beperkte kijk op mensen (bijvoorbeeld alleen een medische insteek).

De bereidheid om iets voor elkaar te betekenen is groot. Deze bereidheid moet wel worden gemobiliseerd en gekanaliseerd. De weg hiernaar toe is investeren in netwerken en sleutelfiguren. Sleutelfiguren zijn de smeerolie van een gemeenschap. Zij weten wat er speelt, zij maken verbindingen in en tussen netwerken en komen waar nodig in actie.

Een sleutelfiguur is geen professie. Het is meer een karaktereigenschap die een beperkt aantal mensen bezitten. Sleutelfiguren dienen dan ook te worden herkend en waar nodig te worden gefaciliteerd. Sommige sleutelfiguren zijn verbonden aan organisaties, andere zien het als een roeping, een soort morele verplichting. Deze observaties hebben consequenties. Ten eerste, het wegbezuinigen van een sleutelfiguur en bijbehorende dienst in een organisatie kan de gemeenschap meer schade toedoen dan alleen het wegvallen of verschalen van die dienst. Organisaties moeten oog krijgen voor het maatschappelijk belang van een sleutelfiguur, en dat belang kan het organisatiebelang overstijgen. Ten tweede, voor sommige professies moet je een sleutelfiguur zijn. Een typisch voorbeeld is een huisarts. Een huisarts die niet verder kijkt dan haar medische verantwoordelijkheid en haar rol als verbindend element niet goed uitvoert blokkeert de goede werking van het sociale systeem. Een belangrijke les die hieruit geleerd kan worden is dat het sociale systeem robuust moet worden gemaakt. Het mag niet afhankelijk zijn van een enkele sleutelfiguur of organisatie.

Investeer in preventieve welzijnsmonitoring daarbij gebruik maken van de aanwezig solidariteit met inzet van vrijwilligers. Mensen goed leren kennen, en hier zijn de netwerken van essentieel belang, in een vroegtijdig stadium van een toenemende zorgvraag schept een vertrouwensband waardoor de drempel lager wordt als voor vraag naar zorg als echt de nood aan de man komt. Deze aanpak heeft niet alleen een positieve uitwerking op het welzijn van mensen, maar heeft ook een economisch voordeel. Hoe eerder wordt ingegrepen, hoe goedkoper de zorg. Daarnaast kan met inzet van

vrijwilligers de kosten worden gereduceerd. Goede informatievoorziening tussen alle betrokkenen is hierbij essentieel. Een belangrijke constatering volgend uit de situatiebeschrijvingen is dat de informatievoorziening niet vlekkeloos verloopt in de zin dat de informatie aanbodgericht is en niet altijd de doelgroep bereikt. De informatievoorziening kan worden verbeterd door gebruik te maken van netwerken en sleutelfiguren.

De bovenstaande punten zijn in een systeemanalyse (zie appendix) in verband met elkaar gebracht. De juiste stappen die leiden tot duurzame verbeteringen is geen sinecure. Inzicht in de werking van het sociale systeem en regievoering zijn essentieel om de verbeteringen in samenhang tot stand te brengen. De vraag is: wie gaat deze rol oppakken?

7. Vervolgstappen

De in de voorgaande sectie geschetste handelingsperspectieven zijn het waard om te worden geïmplementeerd.

Samenvattend:

- Investeer in netwerken en de sleutelfiguren wat zij zijn de ogen en oren die observeren en de handen die helpen;
- Goede training van vrijwilligers;
- Feedback loops en bijbehorende sturing om noodzakelijke aanpassingen ook daadwerkelijk door te voeren.

Deze handelingsperspectieven kunnen worden geconcretiseerd in de vorm van een living lab: een vervolg Zeeuwse Huiskamer waarin in gezamenlijkheid de uitdagingen aan worden gegaan.

Mensen wonen tegenwoordig langer thuis. Dit is niet alleen het beleid van de overheid, mensen vinden het zelf ook prettiger om zo lang mogelijk zelfstandig in een voor hen vertrouwde omgeving te wonen. Echter, voor de kwetsbaren in de samenleving, is thuis wonen vaak niet vanzelfsprekend. Kinderen die op afstand wonen en budgetten voor hulp die worden gekort zijn een paar obstakels waar tegenaan wordt gelopen.

Compenseren van verlies

Bij kwetsbaren is sprake van verlies. Verlies van fysieke mogelijkheden bij invaliden, verlies van de geheugenfunctie bij dementerenden, en het verlies van dierbaren bij ouderen zijn hier voorbeelden van. Zonder hulp kunnen kwetsbaren in een negatieve spiraal raken. Om dit te voorkomen zal hulp moeten worden aangeboden op een zodanige manier dat de weg naar boven weer wordt gevonden. Het opnemen van kwetsbaren in verzorgingshuizen is het laatste redmiddel. Niet alleen zullen deze voorzieningen steeds schaarser worden, het gevaar is ook aanwezig dat alle zorg uit handen wordt genomen ondanks dat kwetsbaren zelf niet volledig hulpeloos zijn. De gewenste insteek is kwetsbaren te ondersteunen met hulp en middelen zodat zij vanuit hun eigen kracht een acceptabel niveau van leven behouden. Dit is maatwerk, immers iedere kwetsbare verkeert in een unieke situatie.

Een model voor een veerkrachtig thuis

In het model voor een veerkrachtig thuis staat de doelstelling van een acceptabel niveau van leven centraal. Mensen voeren dagdagelijkse activiteiten uit om deze doelstelling te bereiken. Voorbeelden van dagdagelijkse activiteiten zijn werken, boodschappen doen en persoonlijke verzorging. Hiervoor zijn middelen nodig. Voor boodschappen doen zijn financiële middelen noodzakelijk. Met werk worden de noodzakelijke inkomsten hiervoor gegenereerd. Bij het verlies van werk wordt niet alleen het voorzien in levensonderhoud een lastige zaak, er dreigt ook nog een sociaal isolement door schaamte en contacten op het werk die wegvallen. Deze negatieve spiraal kan worden doorbroken met ondersteuning op maat.

Mensen doen niet zomaar wat. Achter de meeste activiteiten zit een plan. In het model is het maken van het plan en het evalueren of de uitvoering van het plan is geslaagd een rol van de hulpvrager. Als de cognitieve functies achteruitgaan, bijvoorbeeld door dementie, dan zal hulp moeten worden geboden door bijvoorbeeld geheugensteuntjes die structuur in het leven brengen.

Een hulpvrager maakt onderdeel uit van een woonomgeving, waarin ook naasten een rol spelen. Bij een afnemende conditie zal een hulpvrager meer beroep gaan doen op zijn naasten, mits aanwezig en mits de hulpvrager goed is verbonden met zijn of haar naasten. Een hulpvrager is niet alleen onderdeel van een woonomgeving, maar maakt ook onderdeel uit van een aantal netwerken. Ook de mensen in de netwerken kunnen waar nodig ondersteuning geven, maar ook weer onder de voorwaarde dat de hulpvrager goed is opgenomen in netwerken.

Ondersteuning door naasten en hulpgevers in netwerken is alleen mogelijk als er voldoende middelen zijn. In sommige gevallen zullen dat intrinsieke middelen zijn. In het geval van naasten zullen velen het zien als een plicht om te helpen. Voor andere hulp zoals professionele hulp zullen middelen ter beschikking moeten worden gesteld. In de omvattende situatie van de gemeenschap wordt getoond onder welke condities dit kan gebeuren.

De Rillandse situatie

Een veerkrachtige samenleving wordt verkregen als mensen in netwerken elkaar gaan helpen. Een belangrijke randvoorwaarde is dat mensen daadwerkelijk daartoe bereid moeten zijn. In Rilland blijkt dit het geval te zijn. De solidariteit onder de mensen is hoog, ongeacht afkomst en culturele achtergrond. Bereidheid tot helpen is een essentiële randvoorwaarde, maar mensen die hulp kunnen gebruiken moeten ook zelf om die hulp durven vragen of dat anderen inzien dat hulp verlenen echt nodig is. Dit is een knelpunt in Rilland. De hulpbehoevenden worden niet bereikt met als oorzaak dat deze groep niet goed is verbonden met de gemeenschap.

Verbondenheid is het centrale thema in Rilland. Zonder verbondenheid zitten mensen in een isolement waar ze niet meer met eigen kracht uitkomen en blijven ze verstoken van de publieke middelen die mensen weer over een drempel kunnen brengen.

Netwerken en sleutelfiguren in die netwerken kunnen worden gebruikt om in een vroegtijdig stadium vertrouwensbanden op te bouwen. Soms kiezen mensen bewust voor een isolement, in andere gevallen overkomt het mensen, bijvoorbeeld door het wegvallen van een naaste. Als mensen nog voldoende weerbaar zijn hoeft dit geen probleem te zijn, men redt zich en voelt zich daar goed bij. In andere gevallen kan een isolement juist leiden tot een negatieve spiraal die doorbroken kan worden door hulpgevers die worden vertrouwd. Die hulpgevers zijn in voldoende mate aanwezig in Rilland.

Goed functionerende netwerken kan niet los worden gezien van de woonomgeving. Een prettige woonomgeving, inclusief voorzieningen als winkels en activiteiten- en gezondheidscentra, kunnen worden gezien als publieke middelen die noodzakelijk zijn in de dagdagelijkse activiteiten. Een woonomgeving kan ook bijdragen aan het versterken van (informele) contacten en netwerken. Dit alles draagt uiteindelijk bij aan het welzijn van de mensen. In Rilland wordt veel aandacht geschonken aan de woonomgeving, met alle positieve effecten van dien. Bij het verder ontwikkelen van de woonomgeving is het verstandig om goed oog te hebben op de relatie met het versterken van netwerken en het in de kracht zetten van mensen